

7. *Kovbasiuk, Yu.V., Vaschenko, K.O., Surmin, Yu.P.* (2014). *Derzhavna polityka*. [State policy]. NADU. Kyiv. Ukraine. Available at: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/DERZHAVNA-POLITIKA.pdf>.
8. *Sadkovyj, V.P., Dombrov's'ka, S.M., Lopatchenko, I.M., Antonov, A.V.* (2019). *Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy vprovadzhennia*. [State policy: analysis and mechanisms of promotion]. NUTsZU. Kharkiv. Ukraine. Available at: <http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-publichnoho-administruvannia-u-sferi-tsyvilnoho-zakhystu/Lekcii/lk14.pdf>.
9. Pro natsional'ni menshyny (spil'noty) Ukrainy: Zakon Ukrainy. (2022). [About national minorities (population) of Ukraine: Law of Ukraine]. № 2827-IX dated December 13, 2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20>.
10. *Lavruk, O.V.* (2018). «The essence of the concept of state policy». *Universytets'ki naukovi zapysky*. № 67-68. pp. 254-263. Available at: <http://old.univer.km.ua/visnyk/1803.pdf>.
11. *Pryjma, S.V.* (2014). «Concept of the principle in the aspect of relationship with adjacent categories». *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*. Issue 28. pp. 46-55. Available at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/7489/1/Pryjma_46.pdf.
12. *UkrLit.org*. publichnyj elektronnyj slovnyk ukrains'koi movy. [UkrLit.org. public electronic dictionary of the Ukrainian language]. Available at: <http://ukrlit.org/slovnyk/meta>.

Abstract.

Gudyma E. Peculiarities of state policy in the field of national minorities (communities) of Ukraine.

The article analyzes the theoretical-legal and normative principles of state policy regulation in the sphere of national minorities of Ukraine. Features and main approaches to understanding state policy and national minorities as legal categories are defined. The key principles of state policy in the field of national minorities are considered, and the specific goals and principles of this state policy, corresponding guarantees of the realization of the rights and freedoms of national minorities are consistently analyzed. It has been established that the goals and principles of such state policy, as well as separate legislative guarantees for the protection and realization of the rights and freedoms of members of national minorities (communities) as a whole form the basic principles of modern state policy in the field of national minorities (communities). The legislative uncertainty of measures and guarantees for the protection and realization of the rights and freedoms of persons belonging to national minorities (communities) was noted, which does not correspond to the principle of legal certainty, complicates law enforcement and cannot effectively ensure the achievement of the goals of state policy in the field of national minorities (communities). It was established that the goals of this state policy also need clarification and more detail, they should be provided with a clear organizational and legal mechanism for their implementation. It is substantiated that the state policy in the field of national minorities (communities) should provide for the broad effective participation of the state in preserving the authenticity of national minorities (communities), in particular, not exclusively by providing them with relevant state support and guarantees, while not allowing interference in the internal issues of the life of national minorities (communities). Guaranteeing the protection and realization of the rights and freedoms of persons belonging to national minorities (communities) today requires the development and actual implementation by the state with the participation of representatives of national minorities (communities) of a set of specific measures aimed at supporting and developing the identity and identity of national minorities (communities), their integration into Ukrainian society.

Keywords: state policies, national minorities (communities), purpose, principles, principles, law.

Стаття надійшла до редакції 30.05.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Gudyma E.P. Особливості державної політики у сфері національних меншин (спільнот) України. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 4. С. 114-119.

Gudyma E. Peculiarities of state policy in the field of national minorities (communities) of Ukraine. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 4, pp. 114-119.

УДК: 343.82

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-4-23>

ЯЩЕНКО Андрій Миколайович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, <https://orcid.org/0000-0003-3956-3487>

УРАХУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗАСАД ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ У РАЗІ ЙОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 270 КК УКРАЇНИ

Яценко А.М. Урахування загальних засад призначення покарання у разі його призначення за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 270 КК України.

У статті наголошується на тому, що на жаль, практика призначення покарання за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 270 «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки» є незначною. Констатується відсутність випадків виходу суду за межі санкції при призначенні покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, що свідчить про належність формалізованої законодавцем санкції за вчинення цього правопорушення. Визначається перелік положень Загальної частини КК України, які повинні враховуватися при призначенні покарання. Констатується проблемність безпосереднього урахування ступеня тяжкості вчиненого правопорушення при призначенні покарання у контексті такого урахування відповідно до ст. 12 КК України. Зазначається, що аналіз особи винного як елементу засади призначення покарання здатний сформулювати уявлення про портрет типового правопорушника, який вчиняє певне правопорушення, що в подальшому може покращити діяльність із його запобігання. У статті аналізуються основні характеристики осіб, які притягувалися до кримінальної відповідальності за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України. Окреслюється відсутність значної різноманітності щодо пом'якшуючих та обтяжуючих покарання обставин, які враховуються судом при його призначенні за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України.

Ключові слова: кримінальна відповідальність, призначення покарання, загальні засади, особа винного, порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки, пожежна безпека, техногенна безпека, диференціація кримінальної відповідальності, індивідуалізація покарання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Призначення покарання є одним із

фіналізуючих етапів у здійсненні кримінального правосуддя. Саме на ньому держава дає офіційну

оцінку вчиненого діяння та особи діяча, визначаючи його винуватість чи її відсутність і призначаючи у разі її наявності захід кримінальної відповідальності. Від призначення покарання «залежить досягнення мети покарання, ефективність функціонування всієї системи кримінальної юстиції, дотримання фундаментальних прав людини. ... Саме в призначеному конкретній особі покаранні виявляється каральна політика держави, яка поєднує в собі реалізацію різних цілей державного регулювання на випадки порушення найбільш суворих правових заборон, оскільки покарання згідно із законом України про кримінальну відповідальність – це не лише кара, а й виправлення особи, запобігання вчиненню нею та іншими особами нових злочинів» [1, с. 4]. В Україні процедура призначення покарання має високий рівень формалізованості і чітко врегульована нормами законодавства про кримінальну відповідальність. Але, незважаючи на наявність такого правового інституту як «загальні засади призначення покарання», елементи якого використовуються в будь-якому випадку призначення покарання і наявність субінституту «спеціальних засад призначення покарання», правозастосовча практика водночас має свої особливості та нюанси, дослідження яких, безумовно, сприятиме як подальшому розвитку сучасного кримінального права, так і здатне позитивно вплинути на діяльність судових органів в межах їх дискреційної діяльності. «Вибір судом виду та міри покарання особі має великий, а іноді й вирішальний вплив на все її життя. Саме тому інститут призначення покарання посідає одне з найважливіших місць у науці кримінального права та вимагає особливої уваги під час здійснення практичної діяльності» [9, с. 114]. Водночас практика призначення покарання за окремі кримінальні правопорушення загалом недосліджена, а тому повинна викликати особливу увагу сучасних науковців. Одним із таких складів кримінальних правопорушень, за вчинення якого практика призначення покарання є абсолютно не дослідженою, є склад, передбачений ст. 270 КК України «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки».

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній науковій літературі практика призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, є недослідженою. Але дослідженню загальних засад призначення покарання загалом завжди приділялася значна увага. Серед учених, чий науковий розробки були присвячені цьому питанню, можна виділити Бабанли Р., Бажанова М., Марисюка К., Московиченко Д., Музику А., Навроцького В., Полтавець В. та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні практики призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної або техногенної безпеки», виявлення певних закономірностей та здійснення узагальнень. Зважаючи на те що обсяг статті недостатній, щоб проаналізувати повністю усі аспекти призначення покарання за певний тип правопорушення, будуть проаналізовані окремі засади призначення покарання за діяння, передбачене ст. 270 КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Як уже зазначалося, ключовим в правовому регулюванні порядку призначення покарання виступають загальні засади призначення покарання. Вони представляють собою «цілісну систему загальних правил, якими у сукупності зобов'язаний керуватись суд в кожному випадку обрання виду та міри покарання особі, винній у вчиненні злочину» [9, с. 117]. Усі загальні засади призначення покарання викладені законодавцем у ст. 65 КК України, яка має і відповідну назву «Загальні засади призначення покарання». З огляду на загальні засади призначення покарання формалізовані у вказаній статті і буде проаналізована практика призначення покарання за кримінальне правопорушення, передбачене ст. 270 КК України. Базою для аналізу виступили більш ніж 50 вироків суду, що містяться в Єдиному реєстрі судових рішень.

Аналіз практики треба почати із першої засади призначення покарання, що передбачена ст. 65 КК України, у якій зазначено, що суд призначає покарання:

«1) у межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини цього Кодексу, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення, за винятком випадків, передбачених частиною другою статті 53 цього Кодексу» [8].

Аналізуючи цю засаду і її використання судом, при призначенні покарання слід зазначити, що призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ч. 1 ст. 270 КК України, майже не спостерігається. У досліджених вироків загалом притягнення до відповідальності за вчинення діяння, передбаченого саме ч. 1 цієї статті, спостерігалось лише у 5% випадків. І навіть із цього незначного показника реальне покарання майже не призначалося. У 75% випадків було призначено покарання, узгоджене сторонами внаслідок виконання угоди про визнання винуватості. В інших випадках – було призначено покарання у вигляді трьох років обмеження чи позбавлення волі. Оцінка якості побудови санкції, яка викладена законодавцем у такому вигляді: «карається штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк» [8] – навряд чи може вважатися ідеальною, оскільки дані на ґрунті яких би базувався висновок, навряд чи можна вважати виключно репрезентативними. Але інших даних немає – Єдиний реєстр судових рішень свідчить про те, що правопорушення, за вчинення яких кримінальна відповідальність передбачена як ч. 1, так і ч. 2 ст. 270 КК України, не є достатньо поширеними та не складають значної питомої ваги у структурі сучасної злочинності.

При призначенні покарання за діяння, передбачене ч. 2 ст. 270 КК України, суд, керуючись засадою призначення покарання, передбаченою п. 1 ч. 1 ст. 65 КК України, жодного разу не вийшов за межі, які передбачені санкцією статті. В окремих випадках суд окремо мотивував невихід за межі санкції статті, зазначаючи, що «Суд вважає, що покарання обвинуваченому ОСОБА_3 необхідно призначити в межах санкцій вказаної статті у вигляді

позбавлення волі, оскільки, з урахуванням тяжких наслідків злочину загибелі малолітньої дитини, виправлення його без ізоляції від суспільства на даний час неможливе» [6]. Щодо призначеного покарання, то найбільш типовим є покарання у виді позбавлення волі на 4 роки (воно було призначено у 60% випадків). Покарання у виді 3 років позбавлення волі було призначено в 20% випадків, покарання у виді 5 років позбавлення волі – в 20% випадків. Аналізуючи призначене покарання, можна навіть зробити проміжний висновок про належне формування нормотворцем санкції за вчинення діяння, передбаченого ч. 2 ст. 270 КК України, оскільки розмір призначеного покарання здебільшого був наближений до арифметично середнього можливого строку покарання, передбаченого санкцією. Таким чином розмір побудованої санкції дозволяє судам в межах їх дискреційних повноважень максимально індивідуалізувати покарання.

2) «відповідно до положень Загальної частини цього Кодексу» [8].

Марисюк К. щодо цієї засади призначення покарання зазначав, що «В літературі висловлюється позиція, згідно з якою недоцільно виділяти таку засаду, як призначення покарання відповідно до положень Загальної частини КК, яка пояснюється перш за все тим, що досліджувані положення враховуються не тому, що так передбачено кримінальним законом, а в силу факту самого свого існування» [10, с. 254–255]. При цьому автор також наголошував на дискусійності питання про те, які саме положення Загальної частини КК України необхідно враховувати, призначаючи покарання. Слід погодитися із Марисюком К. і щодо визначення кількості положень, що підлягають урахуванню судом при призначенні покарання [10, с. 254–255]. Слід також підтримати цитованого автора в тому, «суд у вирокі повинен посилатися на згадані норми, якщо їх застосування є необхідним у відповідному провадженні» [10, с. 255].

У досліджених вироків указана засада, як правило, не розкривається. Лише в окремих із них вказується, що суд призначає покарання відповідно до положень Загальної частини КК. Але, як і зазначав Марисюк К. – у вироків суд дійсно посилається на положення Загальної частини КК у разі необхідності їх застосування при формулюванні конкретного вироку. Так, наприклад, відбувається посилення на статтю 50 КК України: «Статтею 50 КК України передбачено, що покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами» [7]. Чи на статті 75 та 76 чинного КК України: «На підставі ст. 75 КК України звільнити ОСОБА_4 від призначеного покарання, якщо вона протягом одного року іспитового строку не вчинить нового злочину та у відповідності до ст. 76 КК України суд покладає на неї обов'язки періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації та повідомляти його про зміну місця проживання, роботи, навчання» [3].

3) «Враховуючи ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особу винного та обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання» [8].

Практика дослідження вироків за якими було призначено покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, показує, що вказана засада може викликати мабуть найбільшу цікавість у дослідника.

Відповідно до зазначеної засади суд у більшості досліджених вироків вказує, що при обранні міри покарання враховується тяжкість вчиненого кримінального правопорушення. Але при цьому як саме враховується – не пояснюється. Так, наприклад, у вирокі зазначається, що «При призначенні покарання суд враховує ступінь тяжкості скоєних кримінальних правопорушень, які відносяться до категорії нетяжких та тяжких злочинів» [5]. У літературі неодноразово вказувалося на проблемність розуміння «врахування ступеня тяжкості вчиненого правопорушення» як достатньо складної правової конструкції. Аналіз змісту вироків показує (на цьому наголошували й інші вчені), що суд враховує й інші конструкції, про що безпосередньо зазначається у вироків. Так, Федорак Л. зазначав, «що суди у 100% досліджених вироків застосовують типові конструкції: «суд враховує ступінь тяжкості вчиненого злочину» – у 60% вироків, «характер та ступінь тяжкості вчиненого злочину» – у 10% вироків, «ступінь суспільної небезпеки вчиненого злочину» – у 6% вироків, «характер та ступінь суспільної небезпеки вчиненого злочину» – у 3,5% вироків, «тяжкість скоєного злочину» – у 2,5% вироків, «конкретну ступінь тяжкості цього діяння» – у 1,5% вироків, «характер і суспільну небезпеку вчиненого злочину» – у 1% вироків, а також зазначають типовий ступінь тяжкості злочину – у 15, 5% вироків». Оскільки, як уже вказувалося у даній публікації, за змістом ступеню тяжкості злочину відповідає характер і ступінь суспільної небезпеки злочину, то, таким чином, у 19,5% вироків застосовуються конструкції, які за своїм змістовим навантаженням не відповідають ступеню тяжкості злочину (характер та ступінь тяжкості вчиненого злочину, ступінь суспільної небезпеки вчиненого злочину, тяжкість скоєного злочину, характер і суспільна небезпека вчиненого злочину)» [13]. Саме у зв'язку із наявністю такої практики і певних теоретико-правових порушень використання поняття «ступінь тяжкості вчиненого правопорушення» при призначенні покарання окремі фахівці зазначали: «доцільно запропонувати у п. 3 ч. 1 ст. 65 КК словосполучення «ступінь тяжкості» замінити на «характер і ступінь суспільної небезпечності», що в термінологічному плані більш точно відображає відмінності якісно-кількісних характеристик соціально негативного впливу кримінальних правопорушень» [12, с. 96].

Але, незважаючи на такі пропозиції, позиція чинного КК України в цьому випадку залишилася незмінною.

У процесі аналізу практики призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, суд насамперед враховує саме «ступінь тяжкості вчиненого правопорушення» або «характер і ступінь суспільної небезпечності вчиненого правопорушення». Інші подібні законодавчі конструкції виявлені не були. Однак, як подібне

кореспондується з законодавчим приписом п. 3 ч. 1 ст. 65 КК України, залишається під питанням. Прикладами цього можуть бути наступні твердження суду:

«Суд, відповідно до ст. 65 КК України, при призначенні обвинуваченому ОСОБА_10 виду та міри покарання приймає до уваги характер і ступінь суспільної небезпечності вчиненого ним кримінального правопорушення, який відповідно до ст. 12 КК України відноситься до категорії тяжкого злочину, конкретні обставини кримінального провадження» [4], або «При призначенні покарання ОСОБА_4 суд враховує вимоги ст. 65 КК України, характер та ступінь суспільної небезпечності вчиненого злочину, який законом класифікується як тяжкий злочин» [3].

Щодо другої частини засади, визначеної п. 3 ч. 1 ст. 65 КК України, то її дослідження також викликає науковий інтерес, оскільки узагальнення ознак особи, винної у вчиненні кримінального правопорушення, дозволяє побудувати типовий портрет правопорушника, який вчиняє діяння, відповідальність за яке передбачене ст. 270 КК України.

У літературі дослідженню поняття «особа винного» завжди приділялася значна увага. І в кожному із таких досліджень наголошувалося на важливості врахування особи винного при призначенні покарання. «Врахування особи винного при призначенні покарання є однією із головних умов реалізації принципу індивідуалізації покарання та запорукою призначення справедливого покарання. Суд, призначаючи покарання, завжди повинен враховувати особливості людини, яка вчинила злочин, адже вони можуть мати великий, а іноді й вирішальний вплив на вид та міру призначеного покарання» [11, с. 204]. Але тривалий час і понині у сучасній науці дискусійним є питання щодо того, які характеристики винного необхідно враховувати при призначенні покарання. Загалом у науковому обігу є декілька достатньо сформульованих позицій з цього приводу, за якими кількість ознак (груп ознак), що підлягають врахуванню, становить від 2 до 5.

Найбільш імпонує позиція, за якою врахуванню підлягають саме такі групи ознак: 1) фізичні (стать, вік, стан здоров'я, вагітність на момент призначення покарання); 2) психічні (наявність психічних розладів, характер, темперамент, соціальна спрямованість особи); 3) соціальні (професія, посада, сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітніх або осіб похилого віку, належність до відповідної соціальної групи, наявність працевлаштування або навчання, поведінка на роботі, в побуті, спосіб життя, наявність державних нагород, почесних звань, дотримання правил громадського порядку, моральних принципів, ставлення до навколишнього середовища, зловживання алкоголем або наркотиками, майнове становище); 4) правові (наявність не знятих чи не погашених судимостей, адміністративних стягнень тощо) [11, с. 206–207].

Водночас, як вірно зазначають окремі фахівці, «якщо проаналізувати кожну з характеристик саме в контексті вчиненого злочину, вона так чи інакше має кримінально-правове значення», і з цим важко не погодитися [14]. Але необхідно зазначити і про те, що комплекс ознак, які підлягають

врахуванню і запропоновані теорією кримінального права, є достатньо осяжним і далеко не завжди враховується у своїй сукупності при призначенні покарання у кожному конкретному випадку. Про це дозволяє говорити й аналіз призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України.

Так, у вироках суду при характеристиці особи винного згадувалися такі ознаки: а) стать – 100% (80% – чоловіки, 20% – жінки); б) вік особи засудженого згадувався, а отже, і враховувався при призначенні покарання лише у 10% випадків. При чому іноді характеристики віку, що надавалися судом, викликають певні запитання. Так, Дарницький районний суд міста Києва зазначив у вирокі, що винна особа «є особою зрілого віку» [4]. При чому з якого часу така «зрілість» починається, коли завершується і на що впливає – суд, на жаль, не пояснив; в) стан здоров'я (90%), як правило, визначався шляхом дослідження таких даних: чи знаходиться особа під наглядом у диспансерах різного типу, чи у лікарів-наркологів, чи лікарів-психіатрів. Жодного такого випадку (перебування на відповідному обліку) виявлено не було; г) вагітність (така обставина була виявлена і врахована у 10% випадків). Водночас вказана характеристика винної особи була врахована не просто як обставина, що характеризує особу правопорушника, а й враховувалася у якості пом'якшуючої обставини.

Серед психічних ознак фактично важко виявити ті з них, які безпосередньо враховувалися судом при призначенні покарання. Єдиним виключенням є окреслення у вирокі того факту, чи знаходиться засуджувана особа на обліку у психоневрологічному диспансері, таких випадків виявлено не було.

Соціальні ознаки особи винного при призначенні покарання враховувалися більш широко. Одним із найчастіше із згадуваних характеристик було відношення до праці (90% випадків винна особа була працевлаштованою); сімейний стан (80% одружених, 20% неодружених); наявність на утриманні дітей (50% відсотків мають, 50% – ні); характеристика – 90% характеризується позитивно або за місцем проживання, або за місцем роботи; щодо 10% характеристики не виявлено. Окрім вказаних ознак, суд завжди звертав увагу на освіту засуджуваної особи (60% – середня спеціальна або технічна; 20% – вища; 20% – середня). Із визначених ознак перебування на утриманні у засуджуваного неповнолітніх дітей суд сприймав як обставину, що пом'якшує покарання. При наданні таких характеристик суд іноді вдавався до використання певним чином незрозумілих понять. Наприклад, суд зазначив, що засуджувана особа «працює неофіційно різноробочою» [4]. Окрім того, суд в окремих вироках визначав перспективи продовження засуджуваним своєї протиправної діяльності у майбутньому, оцінюючи ризики вчинення правопорушень у майбутньому. Так, у вирокі було зазначено, що «відповідно до досудової доповіді з інформацією про соціально-психологічну характеристику обвинуваченого ОСОБА_6, рівень ризику вчинення ним повторного кримінального правопорушення оцінюється як середній, ризик небезпеки для суспільства, у тому числі для окремих осіб, оцінюється як середній» [5]. Чи, наприклад, «оцінюючи в сукупності усі

наведені вище обставини, які характеризують особу обвинуваченої, з урахуванням досудової доповіді, суд приходить до висновку, що обвинувачена є особою із низькою ймовірністю вчинення повторного злочину, а тому не становить суспільну небезпеку для суспільства так як існує низький ризик повторного вчинення злочину» [2].

Із правових ознак, суд виділяв дві (притягувалася особа до кримінальної відповідальності або, чи засуджувалася особа раніше). Таких осіб виявлено не було. Щодо врахування пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, то це спостерігається майже у кожному дослідженому вирокі. Аналіз показує, незважаючи на достатню різноманітність даних обставин, що передбачено законом, суд вбачає при вчиненні діяння, передбаченого ст. 270 КК України, наявність небагатьох із них. Незважаючи на визначений у ст. 66 чинного КК України перелік пом'якшуючих обставин, при призначенні покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, було виявлено лише декілька із них, а саме: 1) щире каяття; 2) активне сприяння розкриттю кримінального правопорушення. Цікавим є той факт, що вказані пом'якшуючі обставини спостерігалися майже у 50% вироків. У більшості випадків щире каяття не супроводжувалося активним сприянням розкриттю кримінального правопорушення. Тобто вказані обставини враховувалися окремо. Окрім цього, у якості пом'якшуючої обставини було враховано вчинення правопорушення жінкою у стані вагітності та надання медичної або іншої допомоги потерпілому безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення. Інші обставини, що враховувалися судом до переліку, зазначеному у ст. 66 КК України, не входили (наявність на вихованні неповнолітньої дитини, визнання вини).

Аналіз практики призначення покарання за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, показав, що обтяжуючі обставини в діях винних осіб майже були відсутніми. Лише в одному випадку у якості обтяжуючої покарання обставини

було визнано вчинення кримінального правопорушення у стані алкогольного сп'яніння.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз практики призначення покарання за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 270 КК України, дозволив зробити декілька висновків. 1. Дотримання загальних засад призначення покарання дозволяє реалізувати принцип законності як один із основоположних принципів кримінального права. 2. Розмір покарання, що призначається за вчинення діяння, передбаченого ст. 270 КК України, дозволяє говорити про належне формування меж санкції вказаної статті. 3. У вирокі суду, виходячи із їх змісту, важко урозуміти, як саме суд враховує ступінь тяжкості вчиненого правопорушення при обранні конкретної міри покарання, тим більш зважаючи на посилання на ст. 12 КК України, де визначено типовий ступінь тяжкості діяння, що не може вплинути на розмір покарання, яке призначається. На проблематику практичної реалізації означеної засади також і вказує використання судом конструкції на кшталт «врахування ступеня суспільної небезпечності діяння». 4. Слід констатувати, що суд при призначенні покарання іноді лише формально здійснює характеристику особи винного. Однак, визначені у вирокі суду ознаки особи винного при аналізі достатньо репрезентативної кількості актів правозастосування, дозволяють побудувати модель особи винного у вчиненні кримінального правопорушення, що дозволить у майбутньому проводити більш якісну попереджувальну діяльність щодо вчинення конкретного правопорушення.

5. Слід констатувати, що незначна кількість пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, що наявні при призначенні покарання за діяння, передбачене ст. 270 КК України, дозволяє говорити про їх другорядність при індивідуалізації покарання саме при його призначенні при вчиненні цього правопорушення.

Література.

1. *Бабанли Р.Ш.* Призначення покарання в Україні: теоретико-прикладні засади. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 488 с.
2. Вирок Білоцерківського міськрайонного суду Київської області у Справі № 357/11137/19 від 26.02.2021 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95279390>.
3. Вирок Бобринецького районного суду Кіровоградської області у Справі №383/473/20 від 26.11.2020 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93114064>.
4. Вирок Дарницького районного суду міста Києва у Справі № 753/911/22 від 02.10.2023р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113860177>.
5. Вирок Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області у Справі № 233/452/22 від 04.04.2024 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118133972>.
6. Вирок Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області у Справі 185/1938/21 від 08.12.2021 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102245058>.
7. Вирок Первомайського міськрайонного суду Миколаївської області у Справі: № 484/1667/24 від 04.06.2024 р. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119471682>.
8. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%97#w1_2.
9. *Марисюк К.* До питання про поняття загальних засад призначення покарання. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2020. № 3. С. 114-118.
10. *Марисюк К.* Призначення покарання відповідно до положень Загальної частини Кримінального кодексу України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія: «Юридичні науки». 2020. № 4(28). С. 251-256.
11. *Марисюк К., Слотвінська Н. Давидюк В.* Питання призначення покарання із врахуванням особи винного. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія: «Юридичні науки». 2020. Том 7. № 1. С. 204-209.
12. *Оробець К.М.* Щодо врахування ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення при призначенні покарання. *Сучасні погляди на актуальні питання правових наук: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Запоріжжя, 2019.* С. 94-96. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18998/1/Orobets_94-96.pdf.

13. Федорак Л.М. Зміст ступеню тяжкості вчиненого злочину. 2018. URL: <https://gr.pl.court.gov.ua/sud1605/pres-centr/4/435099/>.

14. Федорак Л.М. Особа винного як загальна засада призначення покарання. 2018. URL: <https://gr.pl.court.gov.ua/sud1605/pres-centr/4/450855/>.

References.

1. Babanly, R.Sh. (2019). *Pryznachennia pokarannia v Ukraini: teoretyko-prykladni zasady*. [Punishment in Ukraine: theoretical and applied principles]. Desna Polihraf. Chernihiv. Ukraine.

2. Vyrok Bilotserkivs'koho mis'krajonnoho sudu Kyivs'koi oblasti u Spravi. (2021). [Verdict of the Bilotserkiv City District Court of the Kyiv Region in Case]. № 357/11137/19 dated February 26, 2021. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95279390>.

3. Vyrok Bobrynets'koho rajonnoho sudu Kirovohrads'koi oblasti u Spravi. (2020). [Verdict of the Bobrynetsk District Court of the Kirovohrad Region in Case]. №383/473/20 dated November 26, 2020. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93114064>.

4. Vyrok Darnyts'koho rajonnoho sudu mista Kyieva u Spravi. (2023). [Verdict of the Darnytsky District Court of the City of Kyiv in Case]. № 753/911/22 dated October 2, 2023. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113860177>.

5. Vyrok Kostiantynivs'koho mis'krajonnoho sudu Donets'koi oblasti u Spravi. (2024). [Verdict of the Kostyantyniv city district court of the Donetsk region in Case]. № 233/452/22 dated April 4, 2024. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118133972>.

6. Vyrok Pavlohrads'koho mis'krajonnyj sudu Dnipropetrovs'koi oblasti u Spravi. (2021). [Verdict of the Pavlograd City District Court of the Dnipropetrovsk Region in Case]. 185/1938/21 dated December 8, 2021. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102245058>.

7. Vyrok Pervomajs'koho mis'krajonnoho sudu Mykolaivs'koi oblasti u Spravi. (2024). [Verdict of the Pervomaisky City and District Court of the Mykolaiv Region in Case]. № 484/1667/24 dated June 4, 2024. Available at: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119471682>.

8. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). (2001). [Criminal Code of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR)]. № 25-26, st. 131. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%97#w1_2.

9. Marysiuk, K. (2020). «On the question of the concept of general principles of punishment». *Naukovyj visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 3. pp. 114-118. Available at: https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/01/s3_ua/19.pdf.

10. Marysiuk, K. (2020). «Determination of punishment in accordance with the provisions of the General part of the Criminal Code of Ukraine». *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv's'ka politekhnika». Serii: «Yurydychni nauky»*. № 4(28). pp. 251-256. Available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/dec/22898/38.pdf>.

11. Marysiuk, K., Slotvins'ka, N. Davydiuk, V. (2020). «The issue of sentencing taking into account the identity of the guilty party». *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'viv's'ka politekhnika». Serii: «Yurydychni nauky»*. Vol. 7. № 1. pp. 204-209. Available at: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21545/34.pdf>.

12. Orobets', K.M. (2019). «Regarding taking into account the degree of severity of the committed criminal offense when sentencing». *Suchasni pohliady na aktual'ni pytannia pravovykh nauk*. [Schodo vrakhuvannia stupenia tiazhkosti vchynenoho kryminal'noho pravoporushennia pry pryznachenni pokarannia]. *Proceeding of the Materials of the mizhnar. nauk.-prakt. konf. Zaporizhzhia. Ukraine*. Available at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/18998/1/Orobets_94-96.pdf.

13. Fedorak, L.M. (2018). Zmist stupeniu tiazhkosti vchynenoho zlochynu. [The content of the degree of severity of the committed crime]. Available at: <https://gr.pl.court.gov.ua/sud1605/pres-centr/4/435099/>.

14. Fedorak, L.M. (2018). Osoba vynnogo iak zahal'na zasada pryznachennia pokarannia. 2018. [The person of the guilty party as a general basis for imposing punishment]. Available at: <https://gr.pl.court.gov.ua/sud1605/pres-centr/4/450855/>.

Abstract.

Yashchenko A. *Account of general principles of awarding punishment in the case of his setting for the feaseance of criminal offence, foreseen st., 270 Criminal Code of Ukraine.*

The article emphasizes the importance of strict adherence to the general sentencing principles for adequately implementing the principle of legality in criminal law. The author emphasizes that, unfortunately, the practice of sentencing for a criminal offense under Article 270, "Violation of fire or industrial safety requirements established by law" of the Criminal Code of Ukraine (hereinafter - the CC of Ukraine) is almost unexplored. The analysis of the practice of sentencing for committing an act under Art. 270 of the Criminal Code of Ukraine is based on the study of more than 50 verdicts publicly available in the Unified Register of Court Decisions. The author notes that there are no cases when a court exceeded the sanction when imposing a sentence for an act under Art. 270 of the Criminal Code of Ukraine indicates that the sanction for this offense formalized by the legislator is appropriate. The author notes the almost complete absence of cases of imposing punishment for an act under Part 1 of Article 270 of the Criminal Code of Ukraine, which indicates the absolute non-prevalence of this unlawful act in Ukraine. The author determines the list of provisions of the General Part of the Criminal Code of Ukraine which should be considered when sentencing. The author notes the problematic nature of direct consideration of the degree of gravity of the offense committed when imposing punishment, especially in the context of such consideration under Article 12 of the Criminal Code of Ukraine. The author determines that the analysis of the perpetrator's personality as an element of the sentencing principle can form an idea of the portrait of a typical offender who commits a particular offense, which may further improve the activities aimed at its prevention. The article analyzes the main characteristics of persons brought to criminal liability for committing an act under Article 270 of the Criminal Code of Ukraine. The author determines that there is no significant diversity in the mitigating and aggravating circumstances that are considered by the court when imposing a sentence for an act under Article 270 of the Criminal Code of Ukraine.

Keywords: criminal liability, sentencing, general principles, personality of the perpetrator, violation of fire or industrial safety requirements established by law, fire safety, industrial safety, differentiation of criminal liability, individualisation of punishment.

Стаття надійшла до редакції 29.05.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Яценко А.М. Урахування загальних засад призначення покарання у разі його призначення за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 270 КК України. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2024. № 4. С. 119-124.

Yashchenko A. *Account of general principles of awarding punishment in the case of his setting for the feaseance of criminal offence, foreseen st., 270 Criminal Code of Ukraine. Actual problems of innovative economy and law*. 2024. No. 4, pp. 119-124.